

**GÜNCEL RAPORLAR IŞIĞINDA AVRUPA’ DA YÜKSELEN İSLAM DÜŞMANLIĞI
GROWING ISLAMOPHOBIA IN EUROPE IN THE CONTEXT OF ACTUAL REPORTS**

Büşra Kepenek

Yüksek Lisans Adayı, Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü,
busrakepenek90@gmail.com

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

İslam Düşmanlığı
Ayrımcılık
Temel Hak ve Hürriyetler

İslam düşmanlığı genel olarak Müslümanlara yönelik önyargı, ayrımcılık, dışlama ve fiziksel şiddeti içeren bir kavramdır. Güncel bir mesele olarak görülmekle beraber tarihi çok eskilere Haçlı Savaşlarına kadar dayanmaktadır. Son yıllarda özellikle 1980’lerden sonra Avrupa’da sınırların küreselleşme sebebiyle geçirgen hale gelmesinden dolayı fakir ülkelerden gelen göç ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve radikal eğilimleri arttırmış, toplumdaki ve siyasetten beslenen bu eğilimler özellikle 11 Eylül sonrasında Müslümanlara yönelmiştir. Avrupa’ya artan Müslüman göçüyle birlikte batı ve Müslüman karşılaşmaları sıklaşmış bunun neticesinde göçmen ve Müslüman karşıtlığı daha da artmıştır. Bu durum siyasi tercihleri de etkilemiş, ideolojik olarak sağa doğru eğilimi beraberinde getirmiştir. İslam düşmanlığının meydana gelmesinde medyanın etkisi oldukça önemlidir. İfade özgürlüğü adı altında Müslümanlara yönelik eleştirellikten uzak hakarete varan yayınlar yapılmaktadır. Bu duruma Müslümanlardan sert tepki geldiğinde durum yine İslam düşmanlığı oluşturacak şekilde gösterilmekte, münferit olaylar genelleştirilerek bir inanç grubu toptan ötekileştirilmektedir. Medyada Müslümanların ötekileştirilmesi ve bahsedilen tarihsel ve sosyolojik süreçler Avrupa’da aşırı sağ siyasetin güçlenmesine sebep olmaktadır. Bu siyaset ve Avrupa toplumunun giderek aşırı sağa kayan söylemleri Müslümanların kültür, inanç, ibadet ve ritüellerine karşı yapılan ötekileştirici hukuki düzenlemeler Müslümanların yaşadıkları kültüre yabancılaşması, içe kapanması ve giderek marjinalleşmesine yol açmaktadır. Bu durum yine sağ politikacılar tarafından kullanılmakta ve Müslümanların entegrasyona isteksizliği üzerinden politika üretilmektedir. Kendilerini Müslüman olarak tanımlayan örgütlerin üstlendiği terör saldırıları ve medyada yıllardır oluşturulan Müslüman imajı halk arasında bir İslam korkusunu gayri ihtiyari bir şekilde oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı bunların ötesinde İslam düşmanlığına dönüşen, özellikle Müslümanlara yönelik dışlama, önyargı, ayrımcılık ve şiddeti de kapsayan anlayışın yayınlanan güncel İslam karşıtlığı ve insan hakları raporları ışığında irdelenmesidir.

© 2016 PESA Tüm hakları saklıdır

ABSTRACT

ARTICLE INFO

Islamophobia is generally prejudice against muslims, discrimination and exclusion is a concept that includes physical violence. Although it is seen as a matter of actual dates back to the very old to the Crusades. After the 1980s due to globalization immigration have increased racism, xenophobia and radical

tendencies. These tendencies have especially been towards Muslims after September 11. Encounter of West and Muslim have become more frequent with increasing migration of muslims to Europe thus anti migration and anti-Muslim have increased more. This situation has also affected political preferences and ideological brought along trend to the right. The impact of the media is very important in the formation of İslamophobia. Publications are made up of an uncritical defamation against Muslims in the name of freedom of expression. the situation is again shown to form a strong response from the Muslims in this case when it comes to Islamophobia and special events generalizing a complete faith groups are marginalized. Marginalized the Muslims in the media and historical and sociological process has led to the strengthening of the extreme right-wing politics in Europe. European politics and society caused increasingly extreme rhetoric rightward, Muslim culture, faith, worship and ritual made against alienating legal regulations cultural alienation experienced by Muslims, leading to the closure and increasingly marginalized. This situation being used by right politicians and it is produced via the reluctance of Muslim integration policy. It leads to their marginalization and exclusion of Muslims. The aim of the study has been examined turned into islamophobia which includes especially exclusion, prejudice, discrimination and violence for muslims publised in the light of reports of current anti muslims and human rights.

Keywords:

Islamophobia Discrimination

Rights and Freedoms

© 2016 PESA All rights reserved

GİRİŞ

Siyasi, dini, sosyal ve kültürel pek çok sebebi olan islamofobinin tarihi çok eskilere dayanmakla beraber Batı dünyasında 11 Eylül saldırılarından sonra daha görünürlük kazanmıştır. Saldırılarından sonra yaygın bir kullanıma kavuşan, İslam'dan ve Müslümanlardan korkma, çekinme içgüdüsünü ifade eden islamofobi kelimesinin 1990'lı yıllarda uluslararası literatür ve medyada sıklıkla kullanıldığı görülmeye başlanmıştır. 1997'de İngiltere İçişleri Bakanı Jack Straw tarafından "İslamofobi: Hepimiz İçin bir Tehdit" başlıklı 1997 Runneymede Raporu kaleme alınmıştır. Rapora göre islamofobi; İslam'a ve Müslümanlara karşı olumsuz ve aşağılayıcı kalıplaşmış düşünce ve inançları ima eden nefret ve düşmanlık olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca raporda, İslamofobinin Müslümanlara karşı bir dışlama ve ayrımcılıkla sonuçlanan temelsiz bir iğrenme ve hoşlanmamayı içeren bir dünya görüşü olduğu belirtilmektedir (Esposito ve Kalın, 2015: 47).

Yine aynı raporda islamofobi kapsamında değerlendirilecek dört temel alan belirlenmiştir ve genellikle islamofobinin bu kavramlara atfen tanımlandığı görülmektedir (URL-1):

- Dışlama (exclusion): yönetim mekanizmalarına dâhil edilmemeleri dolayısıyla siyasetten ve yönetimden dışlanma.
- Ayrımcılık (discrimination): Çalışma ortamında maruz kalınan ayrımcılık, eğitim, sağlık hizmetleri vb. konularda ayrımcılık.
- Şiddet (violence): Fiziksel saldırılar, mülkiyete yönelik saldırılar ve sözlü sataşmalar.
- Ön yargı (prejudice): Medyada ve günlük yaşamda maruz kalınan ön yargılar.

İslamofobi ile anti-islamizm, eş anlamlı kavramlar olarak kullanılsa da temelde birbirinden farklı kavramlardır. Sosyolojik bir kavram olarak islamofobi, İslam'a ve Müslümanlara yöneltilen korku, nefret, aşağılama ve ithamları ifade ederken, anti-islamizm, özellikle medya ve siyaset aracılığıyla İslamiyet'e, bilinçli, örgütlü ve kasıtlı bir düşmanlığı nitelendirmektedir (Canatan ve Hıdır, 2007: 11). İslamofobi anti-islamizmi doğurmakta, anti-islamizm islamofobiyi kışkırtmaktadır. İslamofobide İslam ve Müslümanlardan korkma ve kaçma olarak gerçekleşen durum, anti-islamizmde psiko-patolojik bir hal alıp İslam karşıtlığına evrilerek İslama ve Müslümanlara yönelik olarak daha kaotik bir duruma yol açmaktadır (Hıdır, 2007: 83). Anti-islamizmin sonundaki "izm" takısı bir ideoji ile karşı karşıya

kalındığını göstermektedir. Aydınların ve siyasetçilerin İslamla ilgili açıklamaları ışığında bir değerlendirme yapıldığında anti-islamizm en az üç varsayıma dayanmaktadır.

Farklılık Tezi: İslam farklı ve başka bir dindir. Bu farklılık ve başkalık, Batı dünyasında yaşayan Müslümanların göçmen ve yabancı kökenine atıfta bulunarak yapılarak pekiştirilmekte, batı medeniyetinin temelleri Yunan, Roma, Aydınlanmaya dayandırılmakta, İslam batı medeniyetinin dışında olarak görülmektedir.

Eş değersizlik tezi: Batılı kültür bu tezle İslam'ın sadece farklı değil batılı değerler karşısında "aşağı" bir statüde ve değerde olduğunu İslam geri bir kültürdür argümanıya ya da İslam'da demokrasi laik ve insan hakları gibi modern değerlerin olmadığı iddia edilerek yapılmaktadır.

Çatışma tezi: Anti-islamizmin ulaştığı sonuç eğer İslam aşağı ve geri bir din ise o halde ileri ve üstün olan Batılı değerlerle bağdaşması mümkün değildir. Bu çatışma durumunda ise Müslümanlara iki seçenek sunulmaktadır: ya uyum ya geri dönüş (Canatan, 2007: 43-44).

11 Eylül 2001'de ABD'de ve sonrasında Avrupa'nın çeşitli metropollerinde gerçekleşen saldırılar göçmen konusunun bir güvenlik problemi olarak ele alınmasını beraberinde getirmiştir. 2004'te Madrid ve Amsterdam'da, 2005'te ise Londra'da gerçekleşen saldırıların, eylemleri gerçekleştiren Müslüman gençlerin ikinci veya üçüncü nesil göçmenler olması sebebiyle Avrupa'da derin etkileri olmuştur. Göçmenlerin toplumdaki yerini sorgulayan ve "Yerli yapım teröristler" veya çok kültürcülüğün sonu gibi tartışmaları başlatan, Avrupa'nın metropollerinde doğmuş ve büyümüş Müslüman gençlerin yaşadıkları ülkelerde bu tür saldırılar gerçekleştirmeleridir (URL-2).

11 Eylül sonrasında İslam dünyası ve Müslümanlar küresel ölçekte hedef alınmış son yıllarda DAESH ile oluşturulan algı ve mülteci krizi de, ABD ve Avrupa'da İslam düşmanlığının giderek daha tehlikeli bir boyut almasına neden olmuştur. Siyasetçilerin beyanatları ve medya organları da bu düşmanlığı beslemektedir. ABD ve Avrupa'da Müslümanlara yönelik şiddet eylemlerinde artış yaşanmakta ancak bununla mücadele oldukça zayıf yürütülmektedir. ABD'de sivil gruplar, yanlarında getirdikleri silahlarıyla İslam karşıtı eylem yapabilmekte, bir silah firması Müslümanları öldürmek için özel silah tasarlayıp ve adını "Haçlı" koyabilmektedir. Avrupa'ya bakıldığında Avusturya'da yüzlerce cami kapatılma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Fransa'da Charlie Hebdo ve Paris saldırıları sonrasında ülkede yaşayan milyonlarca Müslümana potansiyel terörist gözüyle bakılmaya başlanmış ve yüzlerce şiddet eylemi gerçekleştirilmiştir. İngiltere'de çıkartılan yasalarla Müslümanlar baskı altına alınmakta, İsviçre'de Müslümanların okul açmasına izin verilmemektedir. Danimarka, İsveç, Hollanda, Belçika, İtalya ve diğer Avrupa ülkelerinde de benzer gelişmeler yaşanmaktadır (URL-3).

Uluslararası Af Örgütü yayımladığı 'Güvensizlik İçinde Yaşamak: Almanya, İrkçi Şiddetten Hayatta Kalanları Yüzüstü Bırakıyor' isimli raporda, Almanya'nın nefret suçlarıyla mücadelede nasıl başarısız olduğu ifade edilmiştir. Almanya İçişleri Bakanlığı'ndan alınan verilere göre, Almanya'da ırk, etnik ve dini azınlıklara yönelik ırkçı suçlarda son iki yılda yüzde 87'lik bir artış yaşanmış, 2013'te bu kapsamda 693 suç olayına rastlanırken, bu rakam 2015'te 1295'i bulmuştur. Aynı dönemde mültecilerin barındırıldıkları konutlara yönelik saldırılar da 16 kat artmış, 2013'te kayıtlı 63 saldırı yaşanırken, 2015'te bu rakam 1031'i bulmuştur. Bu dönemde aşırı sağcı gruplar tarafından işlenen suç sayısı da 4 bin 600'e ulaşmış, yine 2015'te Almanya'da her hafta ortalama altı mülteci karşıtı protesto gösterisi düzenlenmiştir (URL-4).

Mülteci kriziyle birlikte Avrupa'ya sığınan Suriye vatandaşları Avrupa devletlerinin güvenlik konusunda daha da duyarlı olmalarına sebep olmuştur. Mültecilere sınırların kapatılmasını isteyen Avrupa devletlerinde sağ eğilimli partilerin yükselişiyle ırkçı söylemlerin arttığı ve daha da artacağı gözlemlenmektedir (Çağan Elbir, 2016: 1).

Ulusal ve yerel seçimlerde oy oranlarındaki artış, aşırı sağ örgütlerin çoğalması ve bu örgütlerin şiddet eylemlerini arttırması üzerinden okunabilen aşırı sağın yükselişi, merkez sağ partilerin söyleminde ve pek çok Avrupa ülkesinin göç politikasının sertleşmesinde etkili olmaktadır. Bir yandan bazı aşırı sağ partiler tabanlarını genişletmek için merkeze kayarken, aşırı sağ partilerin yükselişini gören merkez partiler, özellikle Hristiyan Demokrat partiler de oy kaygılarıyla aşırı sağ partilerin söyleminden etkilenmekte ve özellikle göçmen politikalarını sertleştirmektedirler (Öner, 2014: 165).

Aşırı sağ partiler, var olan siyasi sisteme muhalefetle mevcudiyet bulmakta ve kendilerini sistem partilerine alternatif olarak sunmaktadır. Temel olarak toplumdaki sosyo-ekonomik ve siyasi hoşnutsuzlukları almakta ve siyaset üslubu olarak popülizmi kullanmaktadır. Aşırı sağın muhalif olduğu hemen her konudaki değişmez unsurlar yabancı korkusu ve göçmen karşıtlığıdır. Göç ve göçmen olgusu, çeşitli şekillerde aşırı sağın söylem unsurları arasında yerini almaktadır. Bu bazen işsizlik ve sosyal güvenlik kaygılarının nedenleri arasında, bazen suç-göç ilişkisinde, bazen de ulusal/kültürel kimlik tartışmalarında kendini göstermektedir (URL-5).

Burada en büyük tehlike arz eden şey aşırı sağın temel söylemlerinden olan göçmen/Müslüman karşıtlığı, anarşist tutumların toplumun geniş kesimlerine yayılması ve artık bu tutumların marjinal görülmeyle normalleşmesi ve bunun sonucunda da giderek siyasete yön vermesidir. Bu siyaset yine Müslümanlara yansiyarak sadece fiili boyutta değil aynı zamanda hukuki boyutta da İslam düşmanlığını daha da körükleyecektir. Müslümanların kültür, inanç, ibadet ve ritüellerine karşı yapılan ötekileştirici hukuki düzenlemeler Müslümanların yaşadıkları kültüre yabancılaşması, içe kapanması ve giderek marjinalleşmesine yol açmaktadır. Bu durum yine sağ politikacıların işine gelmekte ve Müslümanların entegrasyona isteksizliği üzerinden politika üretmektedirler. Yani İslam düşmanlığından yine İslam düşmanlığı oluşturacak şekilde bir çeşit kısır döngü oluşturulmaktadır.

Müslümanlara yönelik ayrımcılıktan en fazla kadınlar etkilenmektedir. Özellikle istihdam ve eğitim alanında kadınlar hem dinleri hem de cinsiyetleri nedeniyle çifte ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Diğer kadınlarla aynı eşitsizliklerden (istihdam olanaklarından yoksunluk, kısıtlı ücret, sözel ve fiziksel taciz gibi) muzdarip olan Müslüman kadınlar bunlara ek olarak din veya etnik kökenleri itibarıyla da ayrımcılığa uğramaktadırlar. Müslüman kadınlar için uluslararası medyada ya ezilen ya da tehlikeli olmak üzere ikili gösterim mevcuttur (URL-6). Müslümanlığa özgü belirleyicilerin başında gelen başörtüsü, burka, peçe gibi dini giysiler birçok alanda kadınların ayrımcılığa uğraması sonucunu doğurmaktadır. Yüzü örten peçeli çarşaf ve burka yasağı 2011'de uygulanmaya başlanan Fransa'da inanç ve ibadet hürriyetleri gündem güne kısıtlanmakta, Müslümanlar çeşitli yasaklamalara maruz kalmaktadır. Fransa Başbakanı Manuel Valls, Fransa'daki üniversitelerde başörtüsünün yasaklanması gerektiğini savunmaktadır. Anayasal kuralların bu yasağı uygulamayı zorlaştırdığını ancak yükseköğretimde laiklik kurallarının uygulanması konusunda acımasız olunması gerektiğini ifade etmektedir (URL-7). Bugünlerde ise kentteki plajda, "kamu düzenini tehdit ettiği" ve "laiklik ilkesine aykırı olduğu" gerekçesiyle burkini giyme yasağı yürürlüğe girmiştir. "Burkini", bikini ve burka sözcüklerinin bileşiminden üretilen "tesettür mayosu" anlamında kullanılmaktadır. Yasak siyasetler tarafından burkininin Fransa'nın ve cumhuriyetin değerleriyle örtüşmediği ve burkini giymenin "Kadınların katı İslami kurallara boyun eğdirilmesi" anlamı taşıdığı gerekçesiyle desteklenmektedir (URL-8). Fransa'da 2015'in ilk yarısında Müslümanlara yönelik fiziksel saldırılar %500, sözlü tacizler ise %100 artmıştır. Camilere yapılan saldırıların %400 artması hem 2015 hem 2014'te saldırıya uğrayan kurbanların %75'inin kadın olması Fransa'daki Müslümanların ve özellikle Müslüman kadınların mağduriyetinin anlaşılması için oldukça önemlidir. Avrupa'da en büyük Müslüman nüfusun yaşadığı Fransa'da başörtülü kadınlar, giyimleri nedeniyle kendi toplulukları dışında istihdam edilmeyeceklerini düşündükleri için çoğunlukla başka alanlarda iş başvurusunda dahi bulunmamaktadır (URL-9). Başörtülü ve Arapça çağrışımlı isme sahip olanlara geri dönüşler daha seyrek yapılmakta, siyahi Müslüman kadınlar en dezavantajlı grubu oluşturmaktadır.

Diğer Avrupa ülkelerinde de benzer durumlar yaşanmaktadır. Almanya'da yüzü kapatan kıyafetlerin kısmi olarak yasaklanması teklifi hazırlanmış, Avusturya'da da muhafazakar siyasetçiler ülkelerinde benzer kararın alınması çağrısı yapmıştır (URL-10). İsviçre'nin Ticino kantonunda yüzü tamamen kapatan burkanın kamuya açık alanlarda giyilmesini yasaklayan yasa yürürlüğe girmiştir (URL-11).

Medya islamofobinin oluşmasında çok önemli bir araçtır. Medyada Müslümanların, hoşgörüsüz, radikal, kadınlara karşı şiddet uygulayan, terörist kılıklı ve eğitimsiz insanlar olarak gösterilmesi sıradan bir izleyici veya okuyucunun İslamiyet ile radikalliği eşdeğer olarak görmesine ve Müslümanlara önyargıyla yaklaşmasına sebep olmaktadır. İslamofobik yapıya sahip olan medyanın İslam'ı ele alış şeklinde olaylar yalnızca belirli bir perspektiften ele alınarak sunulmakta, zihinlerde mevcut yerleşik olan anlamlar ile kolayca bağlantı kuracak ve mevcut anlamları çağrıştıracak olay ve konular (tehdit, gayri medeni, şiddet sever, barbar, eğitimsiz, görgüsüz, istilacı) bilgi yerine bolca görüntü kullanılarak

gündeme getirilmekte, kamuoyunda yerleşik kurumsallaşmış konularla (terör, işsizlik, eksen kayması, örtünme, şiddet, soygun vb.) kolayca ilişkilendirilen konular seçilmektedir. (Gökçe, 2011: 21).

Genellikle batı medyasının olayları ele alış biçimlerinde ifade özgürlüğü ile nefret söylemi arasındaki çizgi belirsizleşmekte bu durum şiddetle sonuçlanabilmektedir. Hollandalı yönetmen Partij Van Gogh'un İslam'da kadına yönelik şiddeti konu alan Submission (İtaat) adlı film yüzünden 2004 yılında Faslı bir genç tarafından bıçaklanması haberi medyada dramatize edilerek sunulmuştur. Van Gogh'un son anlarında Faslı katiline dönüp "can't we discuss this?" (bunu tartışamaz mıyız?) diye sorması Batı'da "bakın, bu bile Müslümanlar ile müzakere edilemeyeceğini gösterir" şeklindeki yargıların oluşmasına sebep olmaktadır. İslam'a medya aracılığıyla saldırı marjinal İslamcı grupları kışkırtmakta ve çeşitli şiddet eylemlerinin gerçekleşmesine sebep olmaktadır. Bu eylemler sonrası yine İslam, medyaya malzeme olmakta ve islamofobi doğurmaktadır (Öksüz, 2012: 5).

SONUÇ

11 Eylül ve sonrasında gerçekleştirilen terör olayları islamofobinin artmasına sebep olmuş medyanın yönlendirmesiyle de zamanla islamofobi, anti-islamizme doğru evrilmiştir. Yayınlanan güncel ayrımcılık raporları göstermektedir ki bugün Avrupa'nın en dezavantajlı gruplarını Müslümanlar oluşturmaktadır. Özellikle son dönemde mülteci akımının da etkisiyle Avrupa'da Müslümanlar dışlama, ayrımcılık, şiddet ve önyargının hedefi olmaktadır. Müslümanlara yönelik şiddet eylemlerinin araştırma ve inceleme sırasında ve failerin bulunması konusunda gevşek davranılmakta ya da failer bulursa bile suçun "ayrımcılık suçu" olarak tanımlanmamasından dolayı uygun cezalarla cezalandırılmaları noktasında birtakım aksaklıklar yaşanmaktadır. Bu durum kurumsal ırkçılık tehlikesini beraberinde getirmekte ve müslümanların Avrupa'da kendilerini daha güvensiz hissetmelerine sebep olmaktadır.

İslam karşıtlığı üzerinden politika üreten aşırı sağ da Avrupa'daki Müslümanlar için bir tehdit oluşturmaktadır. Aşırı sağın oy oranlarındaki artışın merkez partiler tarafından fark edilmesi sağa doğru eğilimi ve göçmen politikalarının sertleştirilmesi gibi neticeleri beraberinde getirmektedir. Toplumsal tabanın aşırı sağa teveccüh etmesi müslümanların kendilerini öteki olarak görmesine, toplumsal hayattan geri çekilmesine ve giderek içine kapanmasına sebep olmakta, bu durum sağ siyasetçiler tarafından müslümanların entegrasyona isteksizliği olarak kullanılmaktadır.

KAYNAKÇA

Canatan, Kadir (2007), "İslamofobi ve Anti-İslamizm: Kavramsal ve Tarihsel Yaklaşım", Batı Dünyası'nda İslamofobi ve Anti-İslamizm, Editör/ler Kadir Canatan ve Ö.Hıdır, Eskiyei Yayınları, Ankara.

Çağan Elbir, Hazel (2016), "Avrupa'nın Aşırı Sağ Haritası: Zenofobi, İslamofobi ve Türkofobi", Avrasya İncelemeleri Merkezi.

Er, Tuba ve Ataman, Kemal (2008), "İslamofobi ve Avrupa'da Birlikte Yaşama Tecrübesi Üzerine", Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 17, Sayı: 2, ss. 747-770.

Gökçe, G. ve Gökçe, O. (2011), Avrupa'da İslam ve Türk İmajı, Birleşik Yayınları, Ankara.

Hıdır, Özcan (2007), "“Anti-Semitizm” ve “Anti-İslamizm”: Benzerlikler ve Farklılıklar", Batı Dünyası'nda İslamofobi ve Anti-İslamizm, Editör/ler Kadir Canatan ve Ö.Hıdır, Eskiyei Yayınları, Ankara.

Kirman, Ali (2010), "İslamofobinin Kökenleri: Batılı mı, Doğulu mu?", Journal of Islamic Research; 21 (1), ss. 21-39.

Öksüz, Melih (2012), "13 Dakika 51 Saniye'de İslamofobi", İKV Değerlendirme Notu 58.

Selcen Öner (2014) "Avrupa'da Yükselen Aşırı Sağ, Yeni 'Öteki'ler ve Türkiye'nin AB Üyeliği", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt: 13, No: 1, s.165

İnternet kaynakları

URL-1: The Runnymede Trust (1997), Islamohobia: A Challenge For Us All, Chair of the Commission Professor Gordon Convey. <http://www.runnymedetrust.org/publications/17/32.html>, 01.02.2016

URL-2: İFESAM, (İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi), “Avusturya’da Göç, Azınlıklar ve Siyaset: 2014 Raporu”, http://iktisat.istanbul.edu.tr/ifesam/wp-content/uploads/2015/12/AVUSTURYADA-GOC-AZINLIKLAR-VE-SIYASET_IFESAM.pdf, 21.08.2016

URL-3: UHİM, (Uluslararası Hak İhlalleri İzleme Merkezi), “2015 Dünya Hak İhlalleri Raporu- World Report on Violation of Rights”, <https://www.uhim.org/Uploads/GenelDosya/2015-dunya-hak-ihlalleri-raporu-yayimlandi-4543-d.pdf>, 21.08.2016

URL-4: Amnesty International (Uluslararası Af Örgütü), “Germany: Living In Insecurity: Germany Is Failing Victims Of Racist Violence” - <https://www.amnesty.org/en/documents/eur23/4112/2016/en/>, 09.06.2016

URL-5: USAK, (Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu), “Avrupa’yı Bekleyen Tehlike: Aşırı Sağın Yükselişi”, http://www.usak.org.tr/_files/3042016100929-HFPR7I65CU.pdf, 20.08.2016

URL-6: ENAR, (Avrupa İrkçilikle Mücadele Ağı), “Forgotten Women: The impact of Islamophobia on Muslim women”, http://www.enar-eu.org/IMG/pdf/forgottenwomenpublication_lr_final_with_latest_corrections.pdf, 15.08.2016

URL-7: TRT HABER, “Fransız Başbakan başörtüsü yasağını savundu”- <http://www.trthaber.com/haber/dunya/fransiz-basbakanbasortusu-yasagini-savundu-244707.html>, 13.04.2016.

URL-8: CNNTURK, “Burkini'yi yasaklayan Fransa'da laiklik tartışması”, <http://www.cnnturk.com/dunya/burkiniyi-yasaklayan-fransada-laiklik-tartismasi>, 19.08.2016

URL-9: SETA, (Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı), “European Islamophobia Report 2015”, http://www.islamophobiaeurope.com/reports/2015/en/EIR_2015.pdf, 12.07.2016

URL-10: EURONEWS, “Fransa'dan Sonra Almanya'da Burka Yasağı Gündemde”, <http://tr.euronews.com/2016/08/19/fransa-dansonra-almanya-da-burka-yasagi-gundemde>, 19.08.2016

URL-11: TRT HABER, “İsviçre'de Burka Yasağı Yürürlüğe Girdi”, <http://www.trthaber.com/haber/dunya/isvicrede-burka-yasagi-yururluge-girdi-259322.html>, 01.07.2016